

Minder schade en minder dode ganzen, kan dat?

De Friese ganzenaanpak vanuit het
perspectief van It Fryske Gea

Chris Bakker, feb. 2016

Faunabeheer bij It Fryske Gea

- 5 legitieme redenen

- Grote landbouw- of bosbouwschade
- Onveiligheid in het verkeer of in het waterbeheer
- volksgezondheid
- schade aan de natuur
- dreigende vestiging van een uitheemse probleemsoort.

- Andere oplossing?

- Aanpassing in terreininrichting of beheer
- Toegankelijkheid voor grondpredatoren
- Natuurdoelen elders een plaats geven?
- Beperkte schade compenseren

Uitvoering faunabeheer IFG

- Als andere oplossingen onmogelijk zijn
 - Pakket van maatregelen incl. faunabeheer
 - Totale pakket moet het probleem oplossen
- Randvoorwaarden
 - Dierenleed wordt zoveel mogelijk beperkt
 - Verstoring wordt zoveel mogelijk beperkt
 - Veiligheid van recreanten is gewaarborgd.
- Monitoring
 - Beheerinspanning
 - Aantalsontwikkeling van te beheren soort
 - Schade en eventuele neveneffecten zoals verstoring.
 - Met deze informatie het beheer zonodig verbeteren.

Ganzen in dit faunabeheer?

- Score op 5 redenen?
 - Landbouw 10 mln per jaar
 - Natuur: beperkt - verjonging riet, schraallanden
- Andere oplossing?
 - Aanpassing terreininrichting?
 - Grondpredatoren - vos
 - Natuurdoelen elders?
 - Schade compenseren

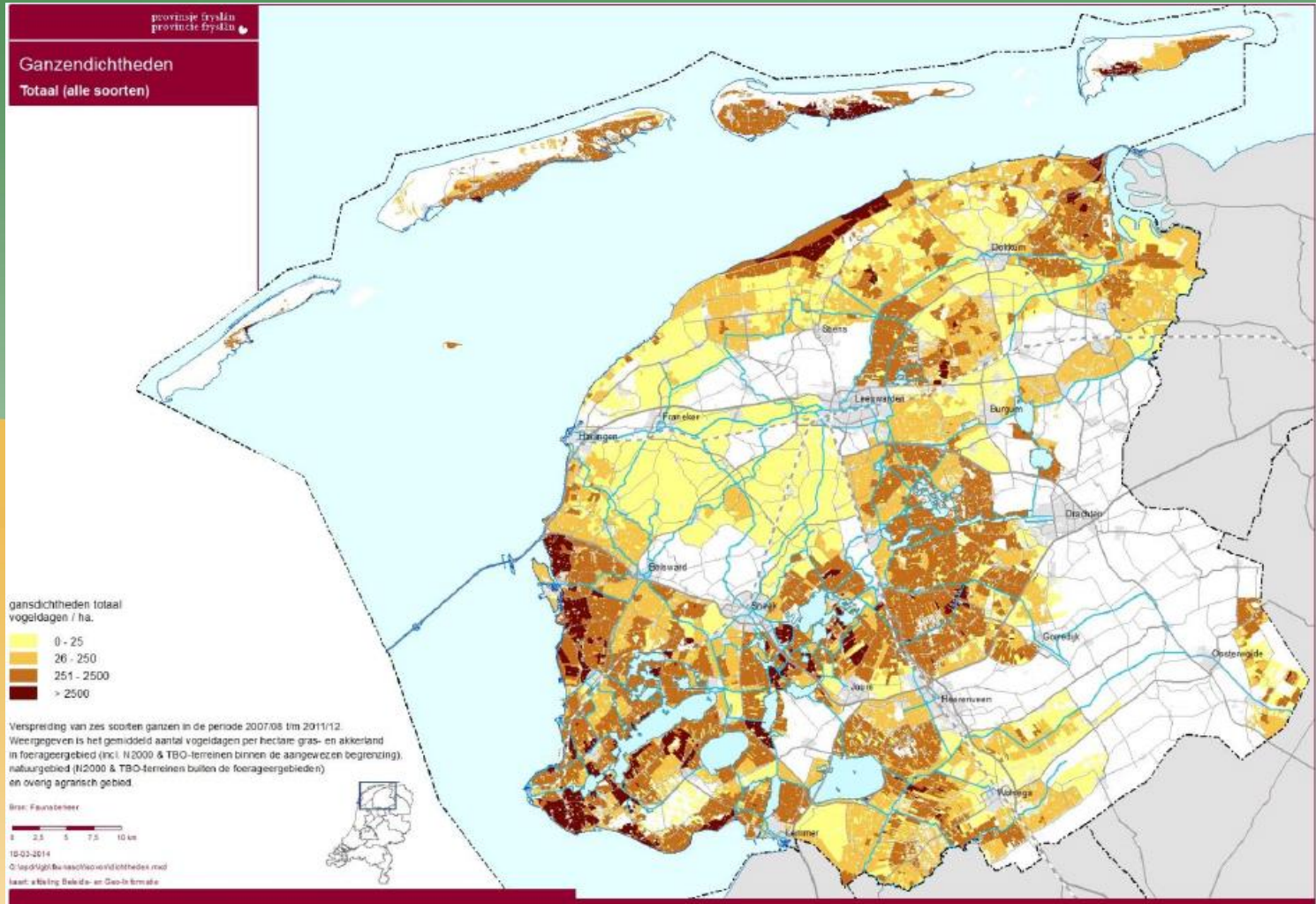

Friese ganzenaanpak

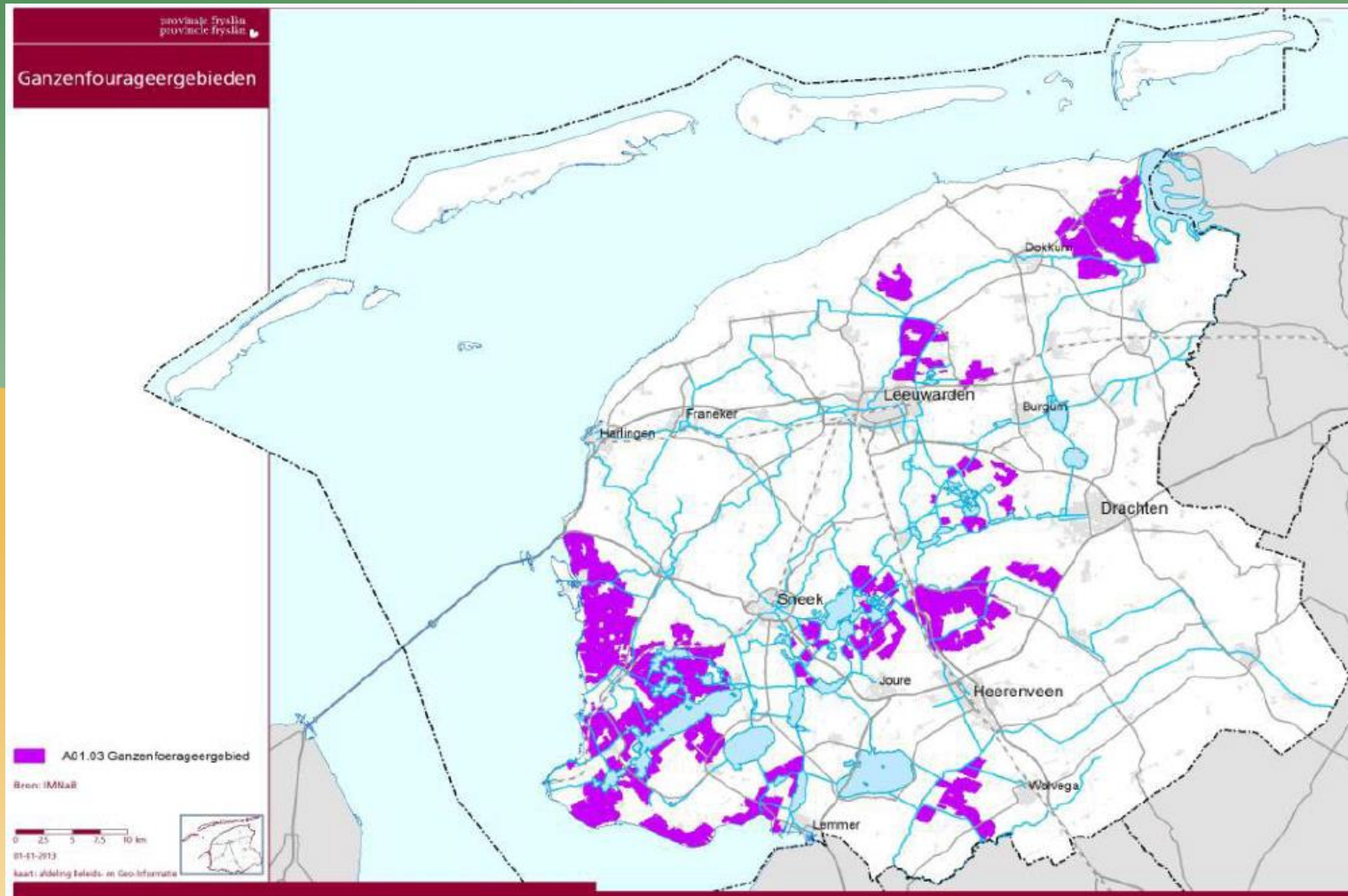
- Zomerganzen - stabiliseren
 - Maatregelen uit gereedschapskist concept ganzenakkoord
 - Toepassing mede in natuurgebieden
- Winterganzen – schade verlagen
 - Foerageergebieden: rust en vergoeding
 - Buiten foerageergebieden verjaging met ondersteunend afschot
 - Winterrust 2 maanden in heel Friesland
 - Bij succes winterrust naar 4 maanden

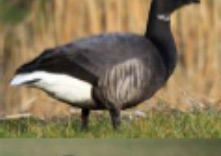

Ganzendichtheden

Foerageergebieden

Ganzen – aantallen in Friesland

soort		Aantallen in Nederland (seizoensmaxima, gemiddeld over 2009 – 2010)	Aantallen in Fryslân (seizoensmaxima over 2006 - 2010)	Aandeel Europese Populatie (%)	Jaarlijkse toe- of afname (vanaf seizoen 2002/3)
Kleine rietgans		41.000	33.000	75	-7%
Kolgans		752.000	314.000	69	4%
Brand- gans		561.000	268.000	61	8%
Grauwe gans		361.000	37.000	57	7%
Rot- gans (zwart- buik)		63.000	57.000	39	1%
Toen- drariet- gans		222.000	10.000	35	5%

Schadevergoedingen ganzen

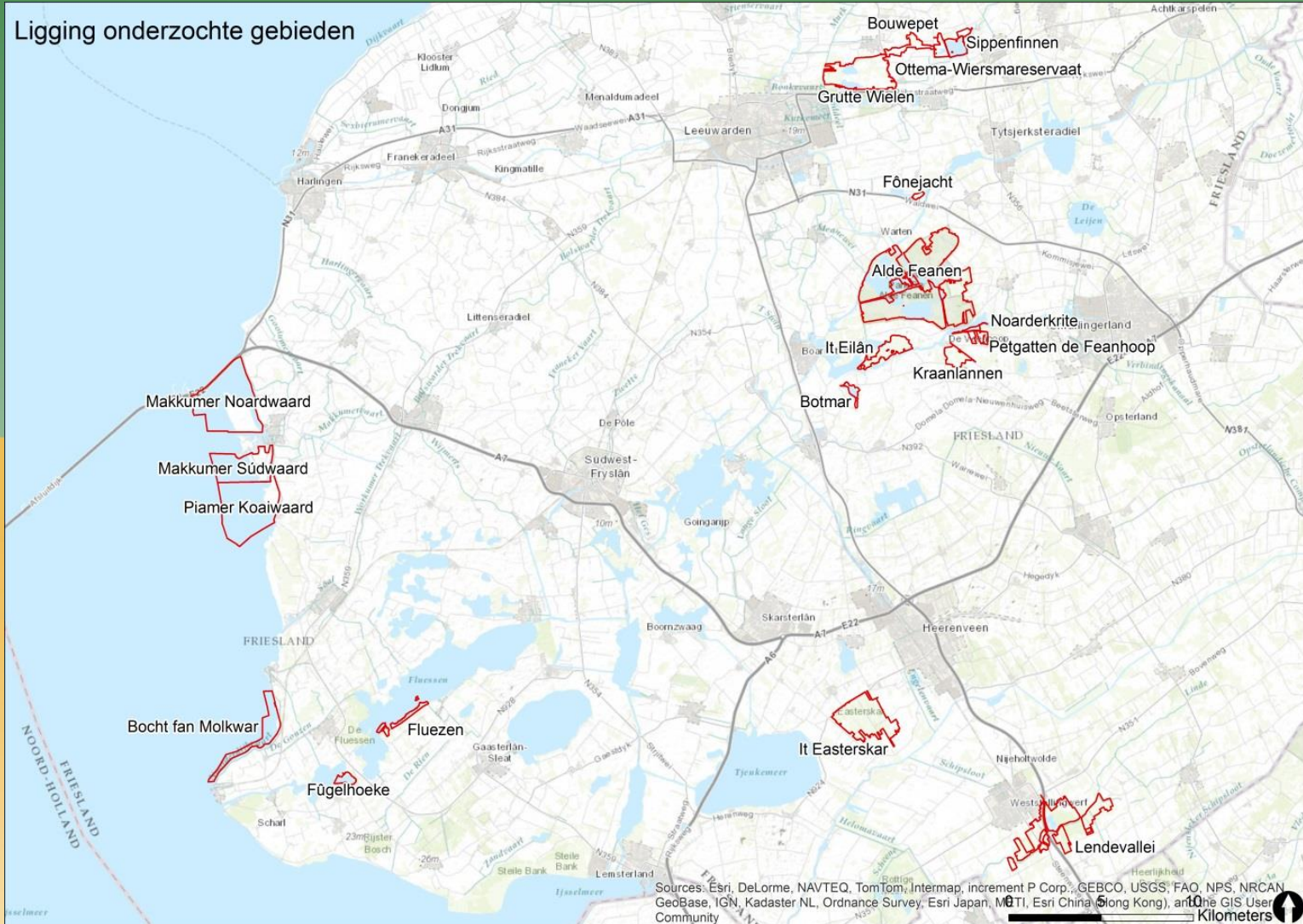
Tabel 5: Verwachte kosten voor het ganzenbeheer in Fryslân

		betaald	prognose	prognose
		2011	2014	2018
Prognose ganzenkosten				
in rustgebieden	trekganzen	€ 3.263.631	€ 3.000.000	€ 3.000.000
	beheer vergoe- ding	€ 2.713.494	€ 0	€ 0
Waddeneilanden	trekganzen	€ 1.644.396	€ 1.300.000	€ 1.300.000
buiten rustgebieden	trekganzen	€ 2.434.782	€ 3.000.000	€ 3.000.000
in de zomerperiode	standganzen	€ 269.158	€ 250.000	€ 50.000
maatregelen en organisatie Fbe/GAK	standganzen	€ 125.000	€ 500.000	€ 325.000
faunabeheer: ganzen	sub totaal	€ 10.450.461	€ 8.050.000	€ 7.675.000
uitvoeringkosten en taxaties	Faunafonds	€ 600.000	€ 600.000	€ 300.000
faunabeheer: ganzen	totaal	€ 11.050.461	€ 8.650.000	€ 7.975.000

Effectiviteit

	Effectiviteit	Beperken Dierenleed	Beperken Verstoring	Veiligheid
Koppelvormers				
Eieren prikken				
Vangen en doden				
kuikenraster				
Grondpredatoren toelaten				

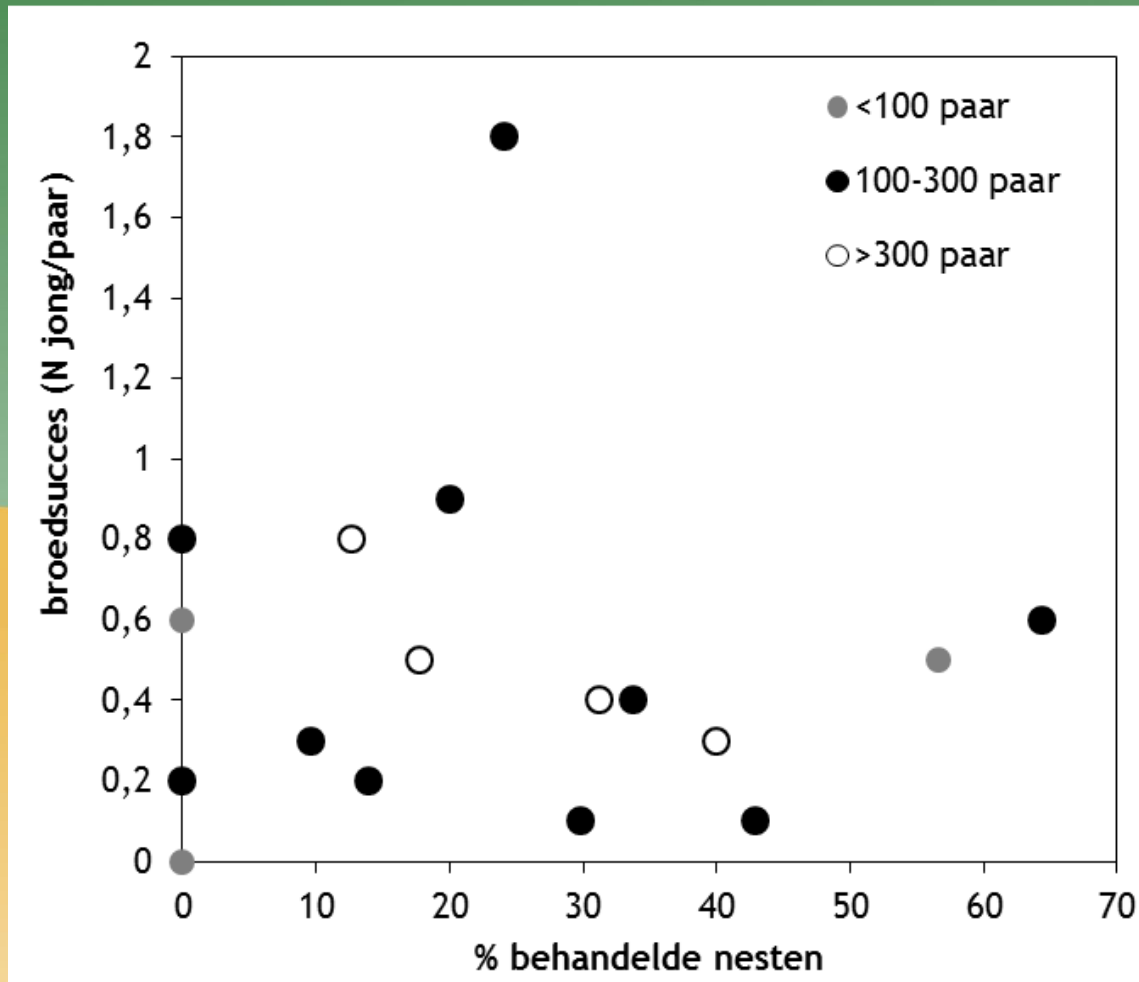
SOVON tellingen 2014/2015

Ontwikkeling paren

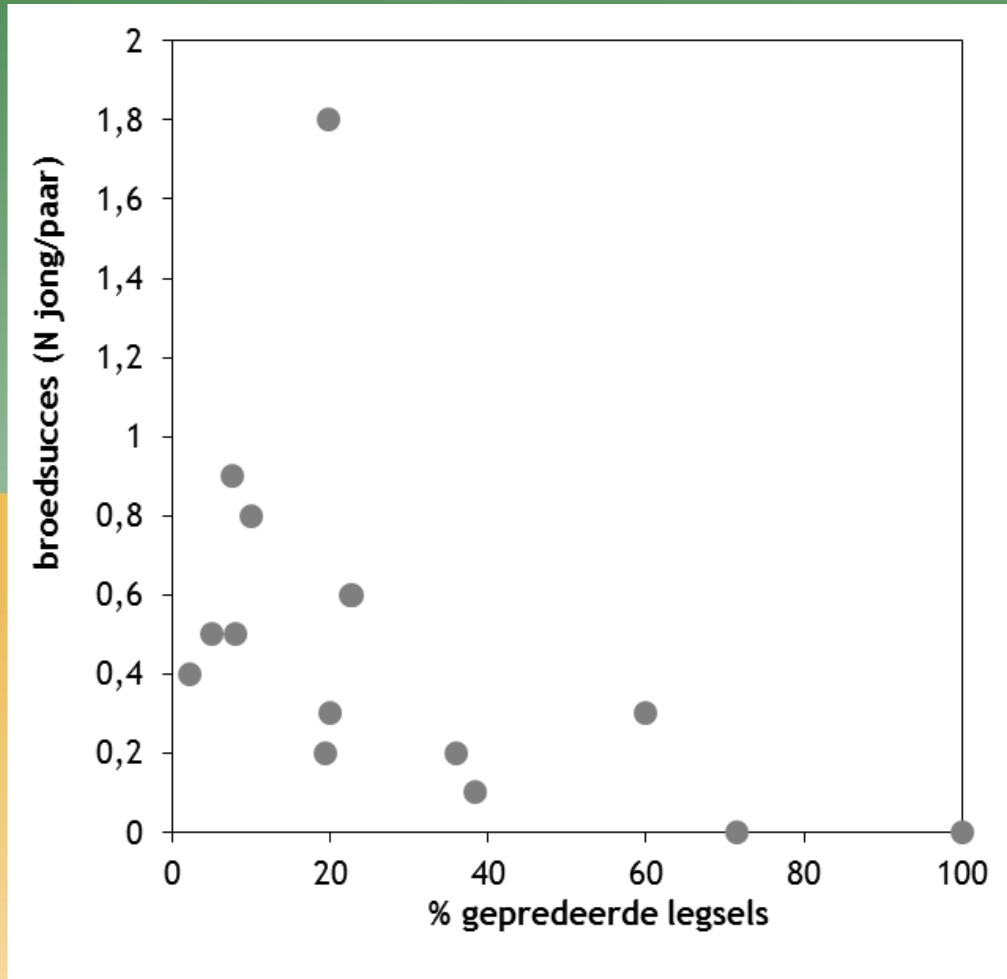
	c. 2000	c. 2005	c. 2010	2012/13	2014	2015	Vossen?
Bouwepet	1	6	6 (81)	-	95	67	ja
Ottema-Wiersmareservaat	0	5	29	-	41	64	
Sippenfinnen/Oer de Wiel	0	2	1	-	10	11	ja
Grutte Wielen	0	13	34	-	72	89	ja
Fônejacht	-	2	27	-	21	3	ja
Alde Feanen	60	283	1226	-	1588	1564	ja
Noarderkríte	-	-	4	-	20	6	ja
Petgatten de Feanhoop	-	18	81	-	95	61	ja
Kraanlannen	11	33	42	61	131	90	ja
It Eilân	-	-	16	60	75	255	ja
Botmar	-	1	-	-	-	20	ja
It Easternskar	76	189	-	768	925	792	ja
Fluezen	0	-	-	123	186	78	ja
Fûgelhoeke	0	0	1	3	18	5	ja
Makkumer Noardwaard	34	86	280	203	186	150	ja
Makkumer Súdwaard	5	19	35	24	13	27	ja
Piamer Koaiwaard	3	-	-	14	95	84	ja
Bocht fan Molkwar	5	14	8	35	26	14	Vossen?
Lendevallei	-	28	112	-	220	220	ja
Totaal aantal paren	195	699	1902	1291	3817	3600	

Legselbeperking door prikken

- Verstoring: geen meetbaar effect op broedende vogels

Legselbeperking door predatie

Afschot (hagel)

gebied	Afschot-acties	Geschoten februari	Geschoten maart
Bouwepet	5	0	1
Ottema-Wiersma-reservaat	6	0	0
Oer de Wiel	2	1	0
Alde Feanen	12	54	43
Kraanlannen	2	0	9
Makkumer Noardwaard	12	1	1
Makkumer Súdwaard	5	0	0
Piamer Koaiwaard	1	0	0
Fluezen	1	0	1
totaal	46	56	55

Kogelbuks te laat beschikbaar – minder geluid, verdere dracht, gevaarlijker

Vangen en doden met CO₂

- Alde Feanen – bereikbaar, grote aantallen
- Netten en drijvers (kano)
- Lepelaars en geoorde futen
- Media, publiek en leden

Evaluatie vangactie

- Effectiviteit
 - 1546 ganzen gevangen, incl. 66 jongen
 - Bijna de helft van getelde populatie
 - Herkomst individuen?
 - In juli terug op oude niveau
- Dierenleed
 - Handelingstijd
 - Vertrapping
 - Verbreken paarband

Vangactie publicitair

- Open houding werd gewaardeerd
- Redactioneel vrij feitelijke stukken
- Koppen soms sensationeel
- Lezers snel in conclusies
- Beelden zijn niet te regisseren
- Provincie als woordvoerder?
- 80 opzeggingen, 2 aanmeldingen

Hoog tijd voor echte natuurbescherming

Wanneer gaan natuurbeschermers zich hard maken voor een duurzaam landbouwbeleid, vraagt **Frank Saris** zich af.

Bij het in de jaren zeventig toevallig ontstaan van de Oostvaardersplassen stond ik verbaasd toe te kijken: zoveel soorten vogels, spontaan en in grote aantallen. We zagen de grauwe ganzen grazen en hierdoor het gebied openhouden. Althans, tijdelijk en gedeeltelijk. Er moesten al snel 'grote grazers' worden ingezet om het echt open te houden. Als je nu naar dat gebied kijkt, is het vooral een open vlakke, met aanzienlijk minder soorten vogels. De grauwe ganzen zijn sindsdien verspreid geraakt over andere 'natuurontwikkelingsgebieden' en zijn in aantal aan een stevige opmars begonnen. Tot groot genoegen van vele natuurbeschermers.

Maar niet van alle natuurbeschermers. Onlangs lasen we in de *Leeuwarder Courant* hoe directeur De Vries van It Fryske Gea, het provinciaal landschap in Friesland, enthousiast toelicht waarom ze meewerken aan het massaal vergassen van diezelfde grauwe ganzen. Inmiddels zijn ze voor de boeren een lastpost geworden. Het moet snel gebeuren, want zodra de ganzen hun ruiperiode achter de rug hebben, zijn ze niet meer zo makkelijk in grote aantallen te vangen.

Heus, Friesland is echt niet de enige provincie waar dit te gebeuren staat, alle grote natuurbeschermingsorganisaties hebben hun warme medewerking inmiddels toegezegd. Maar die melden dit niet in de krant, om begrijpelijke redenen. Natuurbescherming in Nederland

Elke te vergassen gans kost al gauw 6 euro. FOTO ANP

is de laatste jaren teruggebracht tot een emotionele discussie over twee items: moeten we de hier niet van nature thuishorende grote grazers (afgezien van de edelherten) in de Oostvaardersplassen bij voedseltekort nu wel of niet bijvoeren? Dat is het winteronderwerp.

Ganzen op de voorpagina

En voor de komende jaren hebben we in het voorjaar de ganzenvergassing als voorpaginanieuws, zo valt makkelijk te voorspellen. Immers, dankzij de voortdurende verdere intensivering van de landbouw, zullen de graslanden alsmat aantrekkelijker worden voor allerlei soorten ganzen. Tot groot genoegen van de gespecialiseerde ganzenvergassingsbedrijven, want elke te vergassen gans kost ons al gauw 6 euro.

En wie gaat dat betalen: juist, niet de boer die zijn land hiervoor geschikt maakt, nee, die miljoenen euro's betalen u en ik. En de bout wordt om niet naar de poelier afge-

voerd, lazen we eerder in *Trouw*.

Het wordt de hoogste tijd dat de natuurbescherming weer gaat opkomen voor de zaken die er echt toe doen, waaronder een discussie over de ontwikkelingen in de landbouw: overal in het land is met het oog op het wegvallen van het melkquotum zwaar geïnvesteerd in nieuwe stallen, voor nog nooit vertoonde aantallen melkkoeien en andere grazers.

Nog steeds wordt in ons land gewerkt met bestrijdingsmiddelen waarvan al enige jaren bekend is hoe schadelijk die zijn voor vele soorten insecten en daarvan afhankelijke soorten vogels. De natuurbescherming zou zich nu eindelijk eens hard moeten gaan maken voor een duurzaam landbouwbeleid, waarbij de dieren die hierbij in minder gewenste aantallen voor gaan komen, verstandig en diervriendelijk geoogst gaan worden. Maar slechts nadat het landschap zo is ingericht, dat het geen tafeltje-dek-je meer is voor die prachtige wilde ganzen.

ganzen smet op vangactie

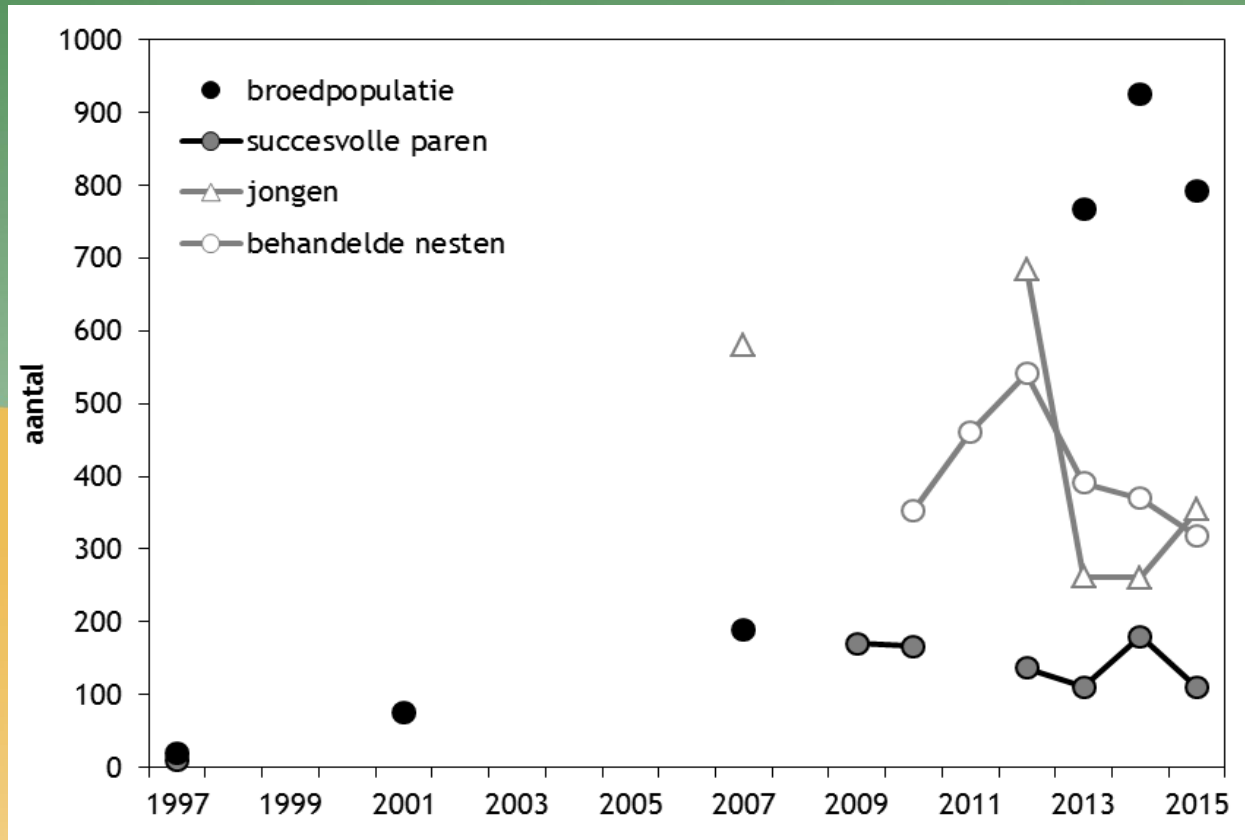
emmen ruim duizend grauwe ganzen minder rond. Dat aantal ast en vervoerd naar de poelier in Amsterdam.

ie in het deelgebied van de Alde Feanen wass directeur Henk a redelijk tevreden, maar één ding zinde hem allerminst.

De balans?

	Effectiviteit	Beperken Dierenleed	Beperken Verstoring	Veiligheid
Koppelvormers				
Eieren prikken				
Vangen en doden				
kuikenraster				
Grondpredatoren toelaten				

Oorzaak en gevolg?

- Voorbeeld Easterskar

Minder schade en minder dode ganzen?

- Tussenstand
 - 2 mnd winterrust gerealiseerd
 - Afvlakking groei zomerganzen
 - Predatie meest effectief
 - Vangen en doden tweede keus (coördinatie?)
 - Met kennis ganzenbeleid verder ontwikkelen
- Volgende stappen
 - Van 2 naar 4 mnd winterrust?
 - Winterganzen bepalend in Friesland
 - Sleutel: Effectief opvang- en verjaagbeleid

Vragen voor het vervolg

- Zijn ganzen beter af in samenwerkingsmodel?
- En It Fryske Gea? En een individuele boer?
- Hoe ziet een optimaal opvang- en verjaagbeleid er uit voor winterganzen?
- Wat is de maximale afstand tussen slaappleats en foerageergebied?
- Hoe schraal moet een grasland zijn voordat ganzen het negeren?
- Wat is leed voor een wilde gans?
 - Ethiek van wilde dieren vs ethiek van landbouw/oogsten